



Kultūra 2020.01.18 19:32

## Laima Vincė. Taip kinai ir susitaiko su totalitarizmu

Laima Vincė, Literatūra ir menas  
2020.01.18 19:32

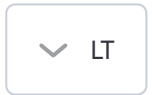
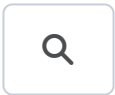


Kinija / L. Vincės/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Nė neįsivaizdavau, kad net dvejus metus praleisiu Pekine, Kinijoje. Tiesą sakant, jeigu 2017-ųjų pavasarį manęs kas nors būtų paklausęs, kur labiausiai nenorėčiau gyventi, tikriausiai būčiau atsakius – Pekine.

aA

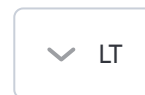
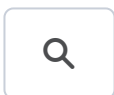
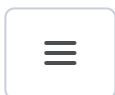
Vilnius

19°  39%

nenuspėjamai manevruojantis dešimties eismo juostų srautas – mašinos, motociklai, dviračiai, futbolo aikštės ilgio perėjos ir visur plevėsuojančios komunistinės raudonos vėliavos ir lozungai.

Kinija / L. Vincės/„Literatūros ir meno“ nuotr.

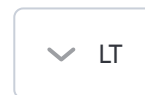
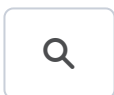
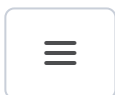
Tačiau tarsi perkūno iš giedro dangaus sulaukusi pasiūlymo dėstyti šiuolaikinę kinų literatūrą amerikiečiams, atvykusiems studijuoti kinų kalbos, ir dar su grupe pakeliauti po Kinijos pietus, šiaurę, rytus ir vakarus, pagalvojau, būtų visai įdomu. Nors ir tada man reikėjo pasiūlyti tris kartus, kol pagaliau sutikau ir pasirašiau darbo sutartį. Baugino ne tik Kinijos tarša, jau beveik pasiekusi ekologinės katastrofos ribą, bet ir totalitarinė valdžia, kuri, anot kinų kolegų – inteligentų, išsilavinusių žmonių, kinų kalbos ir kultūros specialistų, – kasmet sparčiai stiprėja. Jeigu senovėje Kinijos siena saugojo ne tik nuo priešų, bet ir nuo svetimų kultūrų įtakos, dabar griežta interneto kontrolė sukuria savotišką virtualią Kinijos sieną.



Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

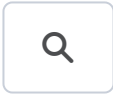
Atskridau diena anksčiau. Oro uoste pasitiko direktorius – amerikietis, nuo 1983-ųjų gyvenantis Kinijoje beveik nuolat ir laisvai kalbantis kiniškai, – ir taksi nuvežė iki mano gyvenamosios vietos. Tenai davė dviratį – seną, gerokai apdaužytą, per mažą – ir pasakė, kad nuo šiol gyvensiu kaip kinė ir kasryt minsiu tris kilometrus iki darbo. Nesvarbu, kad žiemą nuolat 15 laipsnių šalčio, svarbu įsilieti į kinų kultūrą ir gyventi kaip vietiniai. Kasryt sąžiningai išvažiuodavau iš kiemo kartu su močiutėmis, mamomis ir seneliais, vežančiais vaikučius į darželius ir mokyklas dviračiais.

Vilnius

19°  39%

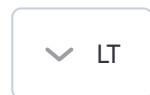
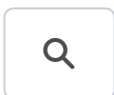
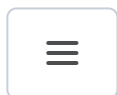
Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Direktorius patarė eiti miegoti ne anksčiau vienuoliktos valandos, kad lengviau įveikčiau pusės paros skirtumą tarp Amerikos ir Kinijos. Nusivedė su kita kolege vakarientauti. Tuomet sužinojau kitą kinų taisyklę – kiekvienam žmogui privalu užsisakyti po du patiekalus. Visi patiekalai bendri, jais dalinamasi, tačiau pakilus nuo stalo reikia palikti pusę maisto nesuvalgyto, išmesti. Taip parodoma, kad kinai jau prasigyveno ir nebebijo bado. Nors prisiminimai apie badą kaip šmėkla tebeslankioja po perkrautais restoranų

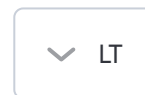
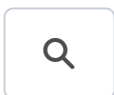
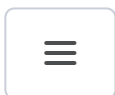


Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Kitą dieną kėliausi anksti, kad išklerusiu dviračiu spėčiau nuvažiuoti į rytinį susirinkimą. Su kolege buvome sutarusios septintą valandą susitikti ir kartu keliauti į universitetą. Atsibudau neapsakomai pavargusi, galva apkvaišusi nuo laiko skirtumo. Nurėplinau į virtuvę ir ėmiau ruošti kavą atsivežtame itališkame kavinuke. Viryklė stikliniu paviršiumi. Pastačiau kavinuką ant nupiešto rutuliuko ir pusiau miegodama įjungiau viryklę. Kažkodėl labai lėtai kaito. Dėvėjau tik naktinukus, buvau beveik nuoga. Kažkoks vidinis balsas liepė eiti į kambarį apsirengti. Tik žengus man pro duris, stiklas sprogo, o kavinukas lyg raketa išskrido ir daužėsi į lubas. Pasirodo, mano įsivaizduota viryklė – ne viryklė, o stiklinis jos dangtis. O pati viryklė – ne elektrinė, o dujinė.

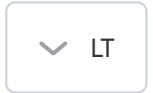
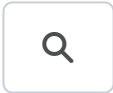
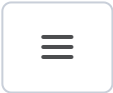


Kinija / L. Vincė's „Literatūros ir meno“ nuotr.



Po darbo dienos reikia važiuoti namo. O seno išklerusio dviračio padanga tuščia. Lauke stovi kolega – šaunus jaunas kinas Li Xuedongas – ir rūko. Klausiu, kur galėčiau prisipūsti oro. Jis sako, nueik iki sankryžos, ten rasi senį, kuris taiso dviračius, sakyk jam: „Vo jau da či.“ Tai reiškia: „Aš noriu prisipumpuoti oro.“ Porą kartų pasikartoju ir jaučiuosi pasiruošusi. Nueinu, susirandu senį ir sakau: „Vo jau da dži.“ Senis pradeda taip juoktis, kad net negali pumpuoti. Vis pasigauna pro šalį einančius vyrus, pakartoja mano frazę ir tie juokiasi kartu su juo. Netrukus pusė gatvės juokiasi iš manęs. Bet galiausiai senis pripučia padangą. Matyt, vis dėlto suprato.

Vilnius

19°  39%

Kinija / L. Vincės/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Kitą rytą Li Xuedongas klausia, kaip sekėsi. Papasakoju, kaip senis juokėsi iš manęs. Jis sunerimsta. Mat jam tai jau visos mūsų darbovietės garbės reikalas. Paprašo manęs pakartoti frazę. Pakartoju. O dabar Li Xuedongas nurausta ir pradeda juoktis.

– O ką aš pasakiau? – paklausiu.

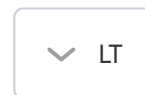
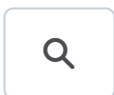
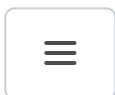
– Tu jam pasakei: „Aš noriu didelio bybio.“

– Ką? – sušunku. – Kaip?

– Tu viena garsą netaip išstarei.

Štai tokios mano pirmos dienos Kinijoje. Adaptavausi lėtai. Mokiausi susikalbėti kiniškai. Pamažu pripratau prie vietinio ritmo. Viena jau kelerius metus Pekine gyvenanti lietuvė mane supažindino su pusiau pagrindine rašytojų grupe – su užsieniečiais iš įvairių šalių ir angliškai rašančiais kiniais. Pradėjau rašyti eilėraščius apie Kiniją. Poezija tiesiog ėmė lietus iš manęs. Koncentruota eilėraščio forma tapo man labiausiai tinkama išreikšti, ką matau aplink, ką pastebiu, patiriu, suvokiu.

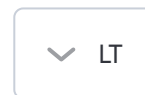
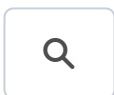
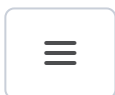




Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Amerikoje žmonės dažniausiai vadovaujasi emocijomis, Europoje vyrauja racionalus protas, o Kinijoje patyriau visai kitokį požiūrį į gyvenimą, tokį, kokio prieš šimtmečius mokė Konfucijus, koks užfiksuotas „Dao de jing“, budistišką. Galėčiau jį apibudinti tik taip – energija, kuri yra tarsi bežodis pasaulio suvokimas. Suvokimas, ateinantis iš žmogaus vidaus.

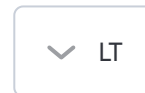
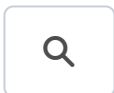
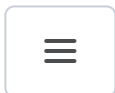
Labiausiai sužavėjo tai, kad Kinijoje žmonės greitai ima juoktis, šypsotis, nusileidžia, atleidžia. Išlaikyti harmoniją santykiuose, šeimoje, darbe, visuomenėje – pats svarbiausias dalykas. Per dvejus metus nė karto kinų kolektyve nepatyriau nei konfliktų, nei apkalbų. Jei tik atsidurdavome ties kivirčo riba, kinai rasdavo būdą, kaip išsisukti taikiai ir garbingai.



Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Labai gerai išmokau kiniškas derėjimosi frazes, skaičius. Baltuosius turguje iš karto bandoma apgauti, jiems pakeliamos kainos. Tokiais atvejais vartodavau frazę: „Vo zai meiguoren, danšur vo bū ša.“ Tai reiškia: „Nepaisant to, kad esu amerikietė, nesu durna.“ Ištarus šiuos žodžius kinai prapliupdavo juoktis ir viską atiduodavo pusvelčiui.

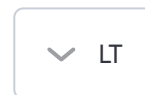
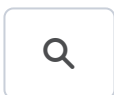
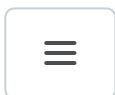
Štai taip ir gimė „Kinijos fragmentai“ – iš tenykštės kasdienybės, matant Kiniją iš vidaus, gyvenant ramiai, niekur neskubant. Eilėraščius rašiau ir viena keliaudama po Butaną. Ten iš viso stebuklą šalis, erdvė, kur žmonės iš tikrųjų gyvena pagal budizmo mokymus.



Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Kinijoje sutikau nuostabių žmonių, tiek kinų, tiek jau daugybę metų čia gyvenančių užsieniečių. Supratau, kad paprastų kinų padėtis tokia pat kaip žmonių, kadaise gyvenusių sovietų priespaudoje. Jie puikiai supranta, kas yra kas, ir suvokia savo galimybes. Jie telkia jėgas vaikams auklėti, rūpintis senais tėvais, atlikti prasmingus darbus. O iš užsienio į Kiniją vyksta iššūkius mėgstantys žmonės.

Vilnius

19°  39%

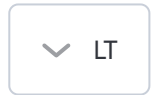
Kinija / L. Vincės nuotr.

Linjino vienuolyne sutikau hasidą, užaugusį Londone ir išvykusį į Palestiną, kad išmoktų arabų kalbos ir perprastų arabus bei žydų ir arabų konfliktą, o prasidėjus karui atvyko į Kiniją, nes nenorėjo žudyti palestiniečių. Čia pramoko kinų kalbos, ja parašė disertaciją (joje lygino Senąjį Testamentą su budizmu) ir dabar dėsto religiją Hangdžou universitete.

Vilnius

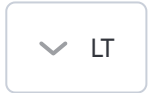
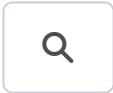
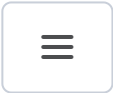
19° ☀ 39%





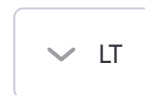
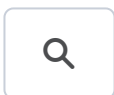
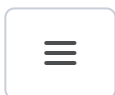
Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

O mano bičiulis Wu Gangas, amerikietis iš Naujosios Anglijos, prieš dvidešimt metų atvažiavo į Kiniją, į Činghajaus provinciją, norėdamas mokytis budizmo ir tapti vienuoliu. Septynerius metus gyveno ir meditavo uoloje kartu su šimtamečiu budistų vienuoliu, kuris prieš mirtį jam perdavė savo mokymą. Dabar Wu Gangas išlaiko savo šeimą Pekine iš „Permainų knygos“ turtingiems verslininkams pranašaudamas ateitį. Ne vienas verslininkas praturtėjo išklausęs Wu Gango patarimų. Prieš išvykdama iš Kinijos paprašiau jo išburti apie Lietuvą. Jis pasiekė maldos būseną kartodamas mantras tibetiečių kalba, tada išmetė kauliukus, perskaitė tekstą ir man išvertė į anglų kalbą tris žodžius: pestilence, corruption, isolation (epidemija, korupcija, izoliacija). Ir pridūrė: „Lietuvoje jūsų protėvių dvasios šiuo metu labai kenčia...“ Tada pasižiūrėjęs į mane tarė: „Laima, ar tu tikrai nori grįžti į tą šalį?“



Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

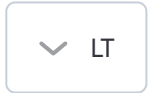
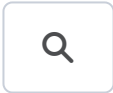
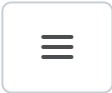
Pats Wu Gangas lengvai nesusikremta. Gyvena pagal budizmo principus ir su viskuo susitaiko rimtyje, ramybėje. Vieną sekmadienio popietę jis man per „WeChat“ atsiuntė žinutę, kad jam valdžia pranešė, jog jo namo šeimininkai nesutvarkė dokumentų ir antradienį atvažiuos buldozeris griauti mūrinio pastato, kuriame jis gyvena su kine žmona ir vaiku. Maniau, tai pokštas. Bet, pasirodo, ne. Antradienį gavau žinutę su nuotrauka: Wu Gangas stovi išsišiepęs ant krūvos plytų, kurios kadaise buvo jo namas. Žinoma, jo žmona nebuvo tokia patenkinta, bet nei jis, nei ji negalėjo nieko padaryti prieš galingą Kinijos valdžią. Kas tada lieka? Smagiai iš to pasijuokti ir gyventi toliau. Laimė, juos priglaudė draugas, kinų dailininkas, kuris pats trisdešimt metų gyvena kaime pasislėpęs, nes jaunas dalyvavo Tiananmenio aikštės protestuose.



Kinija / L. Vincė/„Literatūros ir meno“ nuotr.

Taip kinai ir susitaiko su totalitarizmu. Kartą eidami su kolegomis pietauti (mums kasdien valdžia parūpindavo nepaprastai gausius skanius pietus) džiaugėmės žydru dangumi. Tai retenybė Pekine. Li Xuedongas, paauglystėje grojęs pankroko grupėje, kuri neatvirai kritikuodavo valdžią, nusišypsojo ir be ironijos tarė: „Štai kaip gerai turėti totalitarinę valdžią. Žmonės skundėsi tarša, tai valdžia uždarė galybę smulkių gamyklų, deginusių anglį, ir atleido visus darbuotojus. Ir mūsų dangus jau žydras.“





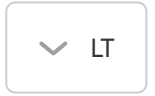
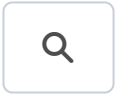
Kinija / L. Vincės nuotr.

Tokia Kinija, kai nebesi turistas, kai pasilieki gyventi, kai pasineri į jos esmę, dulkėtą geltoną žemę. Kinijos politika, dabar su klyksmais, masinėmis eisenomis švenčianti 70 metų komunizmo sukaktį, egzistuoja viename lygmenyje, o senoji išmintis, buvimas su savim, subtilios tūkstantmečių kultūros suvokimas yra visai kas kita. Visa tai mėginau aprėpti savo eilėraščiuose, bet neįmanoma, Kinija per didelė. Kaip sakė Kinijoje dvidešimt metų pragyvenęs britų rašytojas Paulas Frenchas, jei praleidi Kinijoje savaitę, gali parašyti knygą apie ją, bet jeigu užsibūni ilgiau nei savaitę, jau nebeįmanoma aprėpti, kas yra Kinija. Paprasčiausiai reikia šią šalį pajusti, patylėti ir įsiklausyti.

Į Lietuvą grįžau nepaisydama „Permainų knygos“ perspėjimų. O toliau kas bus – nežinia...

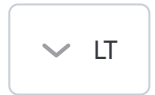
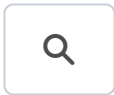
Vilnius

19°  39%



Vilnius

19°  39%



PARSISIŪSTI PROGRAMĖLĘ:



[Naujienos](#)

[Mediateka](#)

[Privatumo politika](#)

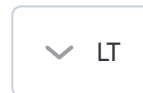
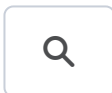
SEKITE MUS:



**Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija**

© 2020. Visos teisės saugomos

Vilnius

19°  39%

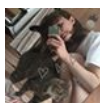
+11

*Literatūra ir Menas*

# Literatūra ir menas



1 komentaras

Rikiuoti pagal: **Naujausi**

Rašyti komentarą...

**Reda Kaiser**

Puikiai parasyta, idomu skaityti tokią patirtį taip gana vaizdingai ir net kiek poetiskai isreiksta. Aciu, Laima. Va tik del tos Lietuvos pranasystes kazkaip neramu darosi....

Atsiprasau uz ne lietuviska raidyna.

Patinka · Atsakyti · 30 sav.

[Facebook komentarami įklijavę](#)